

**2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında Bilgi Okuryazarlığı Becerileri¹
Information Literacy Skills İn The Turkish Language Course Curriculum
Of 2017**

Mehmet SOYUÇOK²

Introduction

Information literacy is an important issue for society and the education system (ALA, 2000). There are different definitions of the concept of information literacy first introduced by Paul Zarkowski in 1974 (Aldemir, 2003, 273). These definitions focus on solving the problem of accessing on using information in time 1970s (Kurbanoğlu, 2010). Generally information literacy can be defined as the way to reach the cognition the ability to acquire knowledge, use and sharing skills.

“People who is information literacy who is able to use information that can be accessed from various sources and whose knowledge is rapidly changing and confronted in various farms when the individuals need information” (Korkut ve Akkoyunlu, 2008: 179). Namely people who is information literacy will be succesful in using and sharing the information that individuals need to keep up to date with their daily lives. It is a basic instructional program for giving students the desired behaviors.

The curriculum is a set of activities involving all activities involving all activities related to the teaching of a lesson planned to be enrolled in school or out of school. This definition shows that the curriculum has a direct and significant effect on the achievements of the students. In respect to this the curriculum should be appropriate needs of students. One of these skills is information literacy.

Method

This study is descriptive and done by document analysis. “Gathering information thorough analysing written documents which contains information about the facts and events placing in the topic that researched is called document analysis.” (Karataş, 2015: 72)

¹ Bu çalışma, 1. Uluslar arası Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi (ERTE Congress) Kongresi'nde sunulmuştur.

² Arş. Gör. Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mehmetsoyucok@gmail.com

Bu makale iThenticate programı ile taranmıştır.

Makale Gönderim Tarihi: 15/11/2017-Kabul Tarihi: 21/12/2017

Analysis of Data

The whole program that was examined in accordance with these principle is stated in "Information Literacy Competency Standartsfor Higher Education" that was prepared by American Library Association and downloaded which is in the part of "the literacy of information" this work:

- ✓ Definition of the extent of information which is needed
- ✓ Getting a line on effectively and efficiently
- ✓ Critical approaching to the source of the information
- ✓ Organizing acquired information with the previous information
- ✓ Understanding economic, legal social topics in environment
- ✓ Behaving legally and ethicly while using and sharing information.

The comments and findings were presented under the subordinate problems headlines while presenting the findings related to the first subordinate problem, the part of statement and the skill of the information literacy was showned with the tables. While presenting information of second and third subordinate problems, the skill of information literacy and the class of the outcome were showned at the tables.

Findings

The skills of "reaching needed information effectively and efficiently" and "organizing acquired information with the previous information" are the skills of information literacy that is mostly stated in the explanation part of programme with six times. However the skills of "identification the extent of needed information" and "understanding the economic, legal and social subjects in the environment" were statedless with two times. The first of these skills has important role for students and these condone has important role for adults. A student who don't now needed information can't study efficiently and effectively and a person who don't understand social, economic and legal issues of environment has a problem about dealing with keeping living and being citizen.

When examining the outcomes of primary school, it is seen that five targets are related to information literacy skills. Inability in the part of explanation is stil in te outcomes of the primary school. Two of five targets ar efor third gradeleve land three of there are fourth gradelevel. All of these five targets are related to "reaching needed information effectively and efficiently". Stating of this skill is important in the outcomes of primary school because students can learn to reach the necessary information. One of the outcomes is also relatedto "the skill of determining the extent of information needed" .

gaining this skill is important for the beginning of the information literacy but not stating the other five information literacy is a great deficiency. When the data on the chart examined 14 of the learning outcome are thought to be related to information literacy in total. 2 of these are 5th grade, 2 of the 6th grade, 4 of them 7th grade and the 6 of the 8th grade learning outcomes. In terms of learning domain, 10 of them are related to reading, 2 of them are related to watching/listening, one of them is related to writing and the one of them is related to speaking. Skills like - "Determining the extent of the information needed" and "Comprehending the economic, social and legal issues around the environment in which someone lives" - are never mentioned. The most mentioned information literacy skill is "Concerning the equality and laws while sharing and using the information".

Outcome

As the result of the research observed, it has been seen that information literacy is not mentioned enough in the terms of primary and secondary school in 2017 Turkish Education Program. The program is too poor to get students informed about information literacy. This is seen as a great absence in our era defined as "information age". Moreover it contrasts with contemporary education programs which should be prepared according to the needs of our time. To prevent this and to strengthen the program in terms of information literacy; the importance of information literacy, the role of it while keeping up with the changing world should be discussed. Besides the objectives should direct students to reach, use, share the info and reproduce it.

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, okuryazarlık tanımını değiştirdiği gibi yeni okuryazarlık türlerini de ortaya çıkarmıştır. Bu okuryazarlık türlerinden biri de bilgi okuryazarlığıdır. Bilgi okuryazarlığı genel olarak, bilgiye ulaşma yollarını bilme, bilgiyi kullanma, yeniden yapılandırma ve etik şekilde paylaşma olarak tanımlanmaktadır. Öğretim programı Öğretim programının güncel ve öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda olması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda bu programlarda bilgi okuryazarlığı becerilerine yer vermenin şart olduğu ortadadır. Buradan hareketle bu çalışmada öğretim programlarında yer alan bilgi okuryazarlığı becerileri ele alınmıştır. Çalışmaya veri sağlarken American Library Association tarafından hazırlanan ve internetten indirilen "Information Literacy Competency Standards for Higher Education" adlı kitapçıkta yer verilen bilgi okuryazarlığı becerileri baz alınmış ve 2017 Türkçe Öğretim Programı'nın açıklamalar, ilkökul kazanımları ve ortaokul kazanımları bu kitapçıkta belirtilen beceriler doğrultusunda incelenmiştir.

Bulgular ve yorumlar, her alt problemin kendi başlığı altında tablolar halinde verilmiştir. Sonuç olarak ise programın bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırma açısından zayıf olduğu ve geliştirilmesi gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuryazarlık, Bilgi okuryazarlığı, Öğretim Programı, Kazanım.

ABSTRACT

Rapid developments in information and communication Technologies reveal new types of literacy as they change definition of literacy. One of these types of literacy is information literacy. Information literacy is generally defined as knowing how to Access information, using it in an inappropriate way, restructuring it and sharing it ethically. It is necessary to include information literacy skills in these programs when it is considered that the curriculum should be up to date and the needs of the students are in accordance with their needs. Thus the information literacy skills contained in the curriculum have been dealt with in this study while providing the data to the study it is based on the information skills that is prepared by American Library Association and the booklet downloaded from the internet, called "Information Literacy Competency Standards for Higher Education" and the explanations of the 2017 Turkish Curriculum, primary school achievements and secondary school achievements is examined in accordance with the skills set out in this booklet. Findings and interpretations are given in table form under the heading of each sub-problem. As a result, it seems that the program is weak in terms of acquiring information literacy skills and needs to be developed.

KeyWords: Literacy, Information Literacy, Curriculum, Achievement.

GİRİŞ

Okuma, yazılanları doğru şekilde algılama, kavrama sürecini içeren ve yoğun zihinsel çaba gerektiren bir beceridir (Kavcar, Sever, Oğuzkan, 1997, 41; Demirel, 1999, 50; Karahüseyinoğlu, 2002, 1; Göçer, 2007, 29; Epçayan, 2009, 209; Kaili ve Çeltek, 2009, 4; Temizkan, 2009, 3; Calp, 2010, 91; Yıldız, 2010, 115; Kurudayıoğlu, 2011, 16; Gündüz ve Şimşek, 2011, 13; Şeref, 2015, 11; Burgul Adıgüzel, 2016, 52). Okuma hem günlük hayatın sürdürülmesinde hem de okul hayatında başarılı olmada büyük öneme sahiptir.

Okuma denince akla gelen en önemli kavramlardan biri okuryazarlıktır. Geleneksel olarak okuma, yazma becerisine sahip olma durumu şeklinde tanımlanan okuryazarlık için artık bu tanım yetersiz görülmektedir. "Günümüzde okuryazarlık kavramı, temel düzeyde okuma-yazma

anlayışını aşmış; yaşamda ihtiyaç duyulan alanlarla ilgili becerilere sahip olma ve bu becerileri kullanma anlamına dönüşmüştür” (Kuş, 2013: 208).

Günümüz şartları bireylerin sadece bilgi sahibi olmasını değil; bilgiye ulaşma yollarını bilmesini, bilgiyi kullanmasını ve bilgiyi yapılandırmasını da gerekli kılmaktadır. Çünkü bilişim çağında bilgiler çok çabuk eskiebilme ve geçerliliğini kaybedebilmektedir. Bu durumun önüne geçmenin temel yolu, bilgi okuyazarı bireyler yetiştirmektir. Bu beceriye sahip olan bireyler, yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirebilir, mesleki tükenmişliği önleyebilir, çağın gelişmelerini anlayıp bu gelişmelere ayak uydurabilir. Öğrenciler, bu sayede bilgiye rahatlıkla ulaşabilir, kullanabilir ve paylaşabilirler.

New York Times gazetesinin yalnızca bir haftalık baskısının, 17. yüzyılda yaşamış orta düzey kültürlü bir kişinin yaşamı boyunca görmüş olduğu tüm basılı bilgiden daha fazlasını içerdiği belirtilmektedir (Doyle, 1994: 7’den akt. Polat, 2006: 250). Bu bilgiler ise gün geçtikçe artmakta, bilişim sektöründeki hızlı değişme gibi etkenler dolayısıyla bireylerin günlük hayatta karşılaştığı bilgi kaynakları çoğalmakta ve çeşitlenmektedir. Bu hızlı gelişmelere ayak uydurabilmenin yolu, kuşkusuz, iyi bir bilgi okuyazarı olmaktan geçmektedir, bunun için de iyi bir Türkçe eğitimi almış olmak gerekir. İyi eğitim öğretim için ise ön şart iyi öğretim programıdır.

Bilgi Okuyazarlığı

Bilgi okuyazarlığı, toplum ve eğitim sistemi için önemli bir olgudur (ALA, 2000). İlk kez 1974 yılında Paul Zarkowski tarafından ortaya atılan (Aldemir, 2003, 273) bilgi okuyazarlığı kavramının farklı tanımları mevcuttur; bu tanımlar 1970’lerde problem çözme odaklıken zaman içinde bilgiye ulaşma ve kullanma konusuna odaklanmıştır (Kurbanoğlu, 2010). Genel olarak bilgi okuyazarlığı; bilgiye ulaşma yollarını bilme, bilgiyi edinme, kullanma ve paylaşma becerilerine sahip olma durumu şeklinde tanımlanabilir.

“Bilgi okuyazarı bireyler, bilgi gereksinimi olduğunda hızla değişen ve çeşitli formlarda karşımıza çıkan bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşabilen, bilgiyi kullanabilen ve bilgiyi paylaşabilen bireylerdir”(Korkut ve Akkoyunlu, 2008: 179). Yani bilgi okuyazarı bireyler, hem günlük hayatlarını sürdürmede, bilgilerini güncel tutmada, ihtiyaç duydukları bilgileri ulaşımda, kullanmada ve paylaşmada başarılı olacaklardır.

Bu nitelikler elbette her dönemde önemliydi; fakat özellikle son 20 yılda bilgi ve bilişim teknolojilerinde görülen hızlı gelişmeler bu niteliklerin önemini daha da arttırmıştır. Bugün bireyler önceki dönemlerden çok daha fazla bilgiye muhatap olmakta ve bu bilgileri kullanma gerekliliği

duymaktadırlar. Çünkü insanlar artık sadece kitap, gazete, dergi, TV, radyo vb.nde değil bloglarda, sosyal medya hesaplarında da bilgiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Ayrıca okul hayatından ayrılmış olan bir insanın sahip olduğu bilgiler yeni gelişmeler doğrultusunda eskiyeilmekte hatta bazı durumlarda geçerliliğini kaybedebilmektedir. Bunun üstesinden gelmek için ise iyi bir bilgi okuryazarı olmak gerekmektedir.

Bilgi okuryazarlığı, analitik düşünme ve bilgisayar okuryazarlığı gibi becerilere de sahip olmayı gerektirmektedir (Keskin, 2013, 236). Yani bilgi okuryazarlığı çok yönlü bir olgudur. American Library Association'egöre bilgi okuryazarı olmak için gerekli olan beceriler şunlardır:

- İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme,
- Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,
- Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma,
- Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme,
- Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma,
- Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama
- Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma (ALA, 2000: 2-3).

Bu becerilerin kazandırılması öğrencinin bilgiye ulaşma gücüne, eleştirel düşünme yetisine, bağımsız iş görebilme becerisine ve çevreye uyumuna olumlu katkı sağlayacaktır. Yani bilgi okuryazarlığı toplumdaki yetişkin bireyler için olduğu kadar eğitim sistemindeki öğrenciler için de önemli bir beceridir. Teknik gelişme ve ilerlemeler dolayısıyla bu önemin artacağı öngörülmektedir.

Öğretim Programı

Öğrencilere istendik davranışları kazandırmada temel yol gösterici öğretim programıdır. "Öğretim programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir" (Demirel, 2012:6). Bu tanım da göstermektedir ki öğretim programı, öğrencilerin edindiği kazanımlar üzerinde doğrudan ve büyük bir etkiye sahiptir.

Tural'a (1991) göre öğretim programları yalnızca okulla ilgili değildir aynı zamanda toplumda yaşama ve öğrenme şartlarını geliştirmeyi de amaçlar, yani bu programlar toplumun problemleri ve ihtiyaçlarıyla da ilgilidir (akt. Koçak, 1993, 204). "Öğrencilerin okuduklarından yola çıkarak birtakım çıkarımlarda bulunmalarını sağlamayan, onları belli bir konu üzerinde düşündürmeyen ve düşündüklerini yazılı ve sözlü olarak etkili bir şekilde

ifade etmelerine imkân vermeyen, onların yaratıcı ve eleştirel düşüncelerinin gelişimini engelleyen, üst düzey bilişsel becerilerin gerçekleşmesine imkân sağlamayan bir programın içeriği öğrenme-öğretme faaliyetlerine hiçbir katkı sağlamaz” (Calp, 2010: 100).

“Günümüzün sosyal ve ekonomik koşullarında etkin rol oynayabilecek bireyler yetiştirebilmek, ülkelerin uluslararası alanda rekabet edebilirliği ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bu durum; ülkeleri sorumluluk sahibi, problem çözebilen, karar verme becerileri gelişmiş, eleştirel ve inovatif düşünebilen bireyler yetiştirmeye imkân sağlayacak bir eğitim modeli arayışına yönlendirmektedir” (MEB, 2017:3). Bu bakımdan öğretim programları; çağın gereklerine uygun, öğrencinin ihtiyaç duyacağı becerileri edindirici nitelikte olmalıdır. Bu becerilerden biri de bilgi okuryazarlığıdır.

ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bilgi ve bilişim çağında en önemli becerilerden biri olarak bilgiyi kullanabilme becerisi karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden öğrenciyi yetiştirmede ve derslerin kazanımlarını edinmelerini sağlamalarında birincil etken olan öğretim programlarında bu beceriye yer verilmelidir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda bulunan bilgi okuryazarlığına yönelik unsurları belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

Alt Problemler

1. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda için bilgi okuryazarlığına ilişkin hangi açıklamalar vardır?
2. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ilkökul seviyesi için bilgi okuryazarlığına ilişkin hangi kazanımlar vardır?
3. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ortaokul seviyesi için bilgi okuryazarlığına ilişkin hangi kazanımlar vardır?

YÖNTEM

Bu araştırma, tarama modelinde yapılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan durumu varolduğu şekilde betimlemeyi amaçlar (Karasar, 1994: 77). Çalışmaya veri toplanırken doküman analizi yapılmıştır. “Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir” (Karataş, 2015: 72).

Veri Toplama Süreci

Çalışmaya veri sağlamak için Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi internet sitesinden ilköğretim Türkçe için olan kısımdan (mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=222) 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı indirilmiş ve bu programın “Giriş, Türkçe Dersi Öğretim Programının Uygulanması, Türkçe Dersi Öğretim Programının Uygulanması, Türkçe Dersi Öğretim Programının Yapısı” bölümleri incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Programın tamamı, American Library Association tarafından hazırlanan ve internette indirilen “Information Literacy Competency Standards for Higher Education” adlı kitapçıkta belirtilen ve bu çalışmanın “Bilgi Okuryazarlığı” kısmında da yer verilen şu beceriler doğrultusunda incelenmiştir:

- ✓ İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme,
- ✓ Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,
- ✓ Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma,
- ✓ Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme,
- ✓ Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma,
- ✓ Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama
- ✓ Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma (ALA, 2000: 2-3).

Bulgu ve yorumlar, alt problem başlıklarının altında sunulmuştur. Birinci alt probleme ilişkin bulgular sunulurken açıklama, açıklamanın bulunduğu kısım ve ilgili olduğu bilgi okuryazarlığı becerisi tablolarla gösterilmiştir. İkinci ve üçüncü alt problemlere ilişkin bulgular sunulurken ise kazanım, kazanımın ait olduğu sınıf ve ilgili olduğu bilgi okuryazarlığı becerisi tablolarla gösterilmiştir.

BULGU ve YORUMLAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın açıklamalar kısmı incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

Bulunduğu Kısım	Açıklama	BİLGİ OKURYAZARLIĞI BECERİSİ
-----------------	----------	------------------------------

1.GİRİŞ (Öğretim Programının Temel Felsefesi)	...ve teknolojiyi etkin şekilde kullanarak gerekli bilgi, birikim, beceri ve yeterliliklere sahip kuşaklar yetiştirmek hedeflenmiştir. (s.4)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma
1.GİRİŞ (Öğretim Programında Temel Beceriler)	Bilginin edinilmesinin kolaylaştığı günümüzde bilgiyi kullanma ve üretme ön plana çıkarken diğer insanlarla birlikte mutlu bir yaşam sürdürebilmek için öğrencilerin temel becerilerinin de geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. (s.5)	*Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme, *Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma, Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama
1.GİRİŞ (Öğretim Programında Temel Beceriler)	Dijital Yetkinlik: Günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması, ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir. (s.6)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma *Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme, *Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma *Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma
1.GİRİŞ (Öğretim Programında Temel Beceriler)	Öğrenmeyi Öğrenme:Her durumda öğrenmeyi öğrenme bireyin kendi öğrenme stratejilerini bilmeyi, kendi beceri ve niteliklerinin güçlü ve zayıf yönlerini, uygun eğitim, rehberlik veya destek fırsatlarını araştırmayı gerektirmektedir. Öğrenmeyi öğrenme becerileri ilk olarak daha fazla öğrenme için gerekli olan okuryazarlık ve bilişim teknolojilerini kullanma	*İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme *Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma

	gibi temel becerileri kazanmayı gerektirmektedir. Bireyin yaşamı boyunca öğrenmeyi başarma ve sürdürmede motivasyonu büyük önem taşımaktadır. (s.6)	
2.Türkçe Öğretim Programının Uygulanması (2.1.Türkçe Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları)	Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi. (s.10)	*İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme *Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme,
2.Türkçe Öğretim Programının Uygulanması (2.1.Türkçe Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları)	Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi. (s.10)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma *Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme, *Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma, *Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma
2.Türkçe Öğretim Programının Uygulanması (2.2.Öğrenme Öğretme Yaklaşımı)	...Öğrenciler verileri toplama, organize etme ve sınıflamada, elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları için teşvik edilmelidir. (s.11)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma *Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme, *Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma *Edinilen bilgiyi amaç

		için etkin şekilde kullanma
Türkçe Öğretim Programının Uygulanması (2.3. Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı)	Sorular, eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirme yapılmasını gerektirmektedir. (s.12)	*Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama *Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme

BİLGİ OKURYAZARLIĞI BECERİSİ	FREKANSI
İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme	2
Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma	6
Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma	3
Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme	6
Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma	4
Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama	2
Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma	4

Bulguları gösteren tablolar incelendiğinde sekiz açıklamanın bilgi okuryazarlığıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu sayı yetersizdir; çünkü içinde bulunduğumuz bilgi ve bilişim çağında bu beceri üzerinde daha fazla durulması gerekirdi. Çünkü programların temel hedefi öğrencileri çağın gereklerine uygun becerilerle donatmaktır.

Verilen bu açıklamaların alakalı olduğu bilgi okuryazarlığı becerilerinden en sık yer verilenleri altışar defa yer alan “Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma” ve “Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme” becerileridir. En az yer verilenleri ise ikişer defa ile “İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme” ve “Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama” becerileridir. Hâlbuki bu becerilerden birincisi öğrenci için, ikincisi ise yetişkin kişiler için büyük öneme sahiptir. İhtiyaç duyduğu bilgiyi tam olarak bilemeyen öğrenci verimli ve etkili bir çalışma yapamaz; çevresindeki sosyal, ekonomik ve yasal konuları anlayamayan birey ise hem yurttaşlık görevlerini yerine getirmede hem de toplum içinde bir birey olarak yaşamını sürdürmede büyük sıkıntılar çeker.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın ilkökul kazanımları kısmı(1, 2, 3, 4. sınıf kazanımları) incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

SINIFI	KAZANIM	BİLGİ OKURYAZARLIĞI BECERİSİ
3	Okuma materyallerindeki içindekiler, sözlük ve kaynakça bölümleri tanıtılarak kısaca işlevlerine değinilir. (s.30)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,
3	Bilişim teknolojileri (bilgisayar, tablet) ve iletişim araçlarında kullanılan şekil ve semboller üzerinde durulur. (s.31)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,
4	Bilgiye erişmek için basılı ve dijital içeriklerdeki içindekiler ve sözlük bölümlerinden nasıl yararlanacağına ilişkin bilgiler verilir. (s.35)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,
4	Yazılı kaynakların (dergi, kitap, broşür, gazete vb.) incelenmesi ve değerlendirilmesi sağlanır. (s.35)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,
4	Verilen ya da kendi belirledikleri bir konu hakkında araştırma yapmaları sağlanır.(s.36)	*İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme *Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,

BİLGİ OKURYAZARLIĞI BECERİSİ	FREKANSI
------------------------------	----------

İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme	1
Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma	5
Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma	0
Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme	0
Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma	0
Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama	0
Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma	0

Tablo incelendiğinde 5 hedefin bilgi okuryazarlığıyla ilgili olduğu görülmektedir. Açıklamalar kısmındaki yetersizlik ilkökul kazanımlarında da devam etmektedir. 5 hedefin 2'si 3. sınıf; 3'ü ise 4. sınıf düzeyindedir. Söz konusu kazanımların 5'i de "Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma" becerisiyle alakalıdır. Bu becerinin ilkökul seviyesindeki kazanımlarda yer alması önemlidir; çünkü bu sayede öğrenci bilgiye ulaşmayı öğrenebilir. Kazanımlardan biri ise ayrıca "İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme" becerisine dönüktür. Bu becerinin kazanılması da bilgi okuryazarlığına giriş açısından önemlidir. Ancak diğer beş bilgi okuryazarlığına hiç yer verilmemiş olması büyük eksikliklerdir.

1. ve 2. sınıflarda bilgi okuryazarlığına ilişkin herhangi bir kazanım yoktur. Bu durum söylenen sınıflarda genel olarak temel okuma yazma becerileri üzerinde durulmasına bağlanabilir. Programın ilkökul kazanımları sayı bakımından bilgi okuryazarlığı becerilerine yer vermede zayıf olsa da bilgi okuryazarlığına başlangıç bakımından öğrenciye faydalı olacağı söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın ortaokul kazanımları kısmı (5, 6, 7, 8. sınıf kazanımları) incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

SINIFI	ALANI	KAZANIM	BİLGİ OKURYAZARLIĞI BECERİSİ
5	OKUMA	Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır. (s.40)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma
5	OKUMA	Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.(Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak "edu" ve "gov" uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.) (s. 40)	*Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma
6	OKUMA	Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. (s.44)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma *Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma
6	OKUMA	Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (a.İnternet/yazılı (dergi, kitap, broşür, gazete vb.) kaynakların güvenilirliklerinin sorgulanması sağlanır. b) Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak "edu" ve "gov" uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.(s.44)	*Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma
7	DİNLEME/ İZLEME	Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. (b. Medya metinlerinin hedef kitlesi ve amacının	*Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma

		sorgulanması sağlanır.) (s.46)	
7	OKUMA	Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. (s.48)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma,,Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma
7	OKUMA	Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (a. İnternet/yazılı (dergi, kitap, broşür, gazete vb.) kaynakların güvenilirliklerinin sorgulanması sağlanır. (b. Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak "edu" ve "gov" uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.) (48)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma
7	YAZMA	Bilgilendirici metin yazar. (a. Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yazacaklarını belirleyerek bir metin taslağı oluşturmaları, düşüncüyü geliştirme yollarını kullanmaları, yazılı ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları sağlanır.) (s.49)	*Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme, *Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma
8	DİNLEME/ İZLEME	Dinledikleri/izledikleri medya metinlerini değerlendirir. (Medya metinlerinin amacını ve kaynağını sorgulamaları sağlanır.) (s.50)	*Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma
8	KONUŞMA	Hazırlıklı konuşma yapar. (b. Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir.) (s.50)	*Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma

8	OKUMA	Metinler arasında karşılaştırma yapar. (Aynı metnin çeviri, farklı baskı vb. özellikleri itibarıyla karşılaştırılması sağlanır.) (s.52)	*Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma
8	OKUMA	Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. (s.52)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma *Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma
8	OKUMA	Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (a.Blog ve şahsi İnternet sayfalarındaki bilgilerin güvenilirliği konusunda çalışmalar yapılır.) (b.Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak "edu" ve "gov" uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır)	*Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma, *Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma
8	OKUMA	Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar. (b. Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir. (s.53)	*Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma

BİLGİ OKURYAZARLIĞI BECERİSİ	FREKANSI
İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme	0
Gerekli bilgilere etkili ve verimli şekilde ulaşma	3
Edindiği bilgiye ve bu bilginin kaynağına eleştirel yaklaşma	3

Edinilen bilgileri önceki bilgilerle organize etme	1
Edinilen bilgiyi amaç için etkin şekilde kullanma	1
Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama	0
Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma	4

Tablodaki veriler incelendiğinde toplam 14 kazanımın bilgi okuryazarlığıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bunların 2 tanesi 5. sınıf, 2 tanesi 6. sınıf, 4 tanesi 7. sınıf, 6 tanesi ise 8. sınıf kazanımlarıdır. Öğrenme alanı bakımından ise 10 tanesi okuma, 2 dinleme/izleme, 1 tanesi yazma, 1 tanesi ise konuşma öğrenme alanlarıyla ilgilidir. “İhtiyaç duyulan bilginin kapsamının belirleme”, “Yaşanan çevredeki ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlama” becerilerine hiç yer verilmemiştir. En çok yer verilen bilgi okuryazarlığı becerisi ise “Bilgiyi kullanırken ve paylaşırken etik ve yasal davranma”dır.

Görüldüğü üzere sayı, diğer bölümlerde olduğu gibi, yine azdır; hâlbuki ortaokul bittikten sonra birçok öğrenci örgün eğitimin dışına çıkmaktadır. Bilhassa yazma ve konuşma alanlarıyla ilgili sadece birer kazanım olması bilgi okuryazarlığının bilgiyi paylaşma boyutunun göz ardı edildiğini göstermektedir. Programın ortaokul kazanımlarının bilgi okuryazarlığı açısından zayıf olması, öğrencilerin öğrencilik hayatlarında ve ileriki hayatlarında bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve paylaşma, kendini yenileme açısından sıkıntılar yaşayacakları açıktır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçları incelendiğinde, 2017 Türkçe Öğretim Programı’nda açıklamalar, ilkokul kazanımları ve ortaokul kazanımları bölümlerinde bilgi okuryazarlığına yeterince yer verilmediği görülmektedir. Program mevcut haliyle öğrencileri bilgi okuryazarı yapma konusunda zayıftır. Bilgi çağı olarak nitelenen çağımızda bu büyük bir eksik olarak görülmelidir. Ayrıca bu durum çağın gereklerine uygun hazırlanması gereken öğretim programlarının doğasına tezat bir durum teşkil etmektedir.

Programın bilgi okuryazarlığı bakımından zenginleştirilmesi gerektiği açıktır. Çünkü bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandıracak bir program sayesinde öğrenciler, “yaşamlarının her alanında karar vermek için doğru ve kapsamlı bilgi arayacak, bilgiye etkin ve etkili bir biçimde erişebilecek, bilgiyi eleştirel biçimde değerlendirebilecek, bilgiyi etkili ve yaratıcı bir biçimde kullanabilecek, bilgiyi hitap edeceği gruba uygun düzey ve formatta aktarabilecek ve bilgi iletiminde etik davranışlar sergileyecektir” (Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2001, 87).

Bilgi okuryazarlığı becerisini kazandırabilmesi için programın temeli olan açıklamalar kısmında bilgi okuryazarlığının önemi ve değişen dünyaya ayak uydurmada rolü ele alınmalı; hedefler ise öğrenciyi bilgiye ulaşmaya, kullanmaya, yeniden üretmeye, paylaşmaya yönlendirici nitelikler taşımalıdır.

Avrupa Birliği ülkelerinin 1990’ların başından beri önem verdiği ve üzerinde çalıştığı (Akbaş ve Özdemir, 2002) bilgi okuryazarlığı öğretimi, bireye eleştirel düşünme, analitik düşünme, teknoloji okuryazarlığı gibi farklı becerilerin kazandırmasının yanı sıra ülkemize de çağı yakalama fırsatı verecektir. Bunu sağlamak için de bilgi okuryazarlığı bakımından güçlü öğretim programları hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaş, O., & Özdemir, S. M. (2002). Avrupa Birliğinde yaşam boyu öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*, 155(156), 112-126.

ALA (American Library Association). (2000). Information Literacy Competency Standards for Higher Education. <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>.

Aldemir, A. (2003). Bilgiye erişimde yeni yaklaşım: Bilgi Okuryazarlığı. *Aytaç Yıldızeli, Canan Duran, Hatice Kübra Bahşişoğlu*. Ankara, 25-26.

Burgul Adıgüzel, F. (2016). Çocuk Kitaplarıyla Okuma Sevgisi ve Alışkanlığı Kazandırma. Çer, E.(Ed.) *Türkçe Öğretimi ve Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı.

Calp, M. (2010). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Nobel.

Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme*. İstanbul: Pegem Akademi.

Doyle, Christian S. *Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age*. Syracuse University, New York. 1994, s. 7. Akt.

Polat, C. (2006). Bilgi çağında üniversite eğitimi için bir açılım: bilgi

- okuryazarlığı öğretimi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 12(30).
- Epeçcan, C. (2009). *Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakış-a general view to the reading comprehension strategies*.
- Göçer, A. (2007). *Türkçe Öğretimi*. Niğde: Öncü Kitap.
- Gündüz, O., & Şimşek, T. (2011). *Okuma Eğitimi*. İstanbul: Grafiker.
- Kaili Çelteç, A. (2009). *Türkçe Okuma Kitabı*. N. E. Uzun, M. E. Gökmen, & C. Kurt (Haz.), *Yabancı Dil olarak Türkçe öğretiminde yeni çalışmalar: 8. Dünyada Türkçe öğretimi Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 134-145.
- Karahüseyinoğlu, B. (2002). *Okuma Zorluklarını Gidermede Bireyselleştirilmiş Öğretim Materyallerinin Etkililiği*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kavcar, C., Sever, S., & Oğuzkan, A. F. (1997). *Türkçe Öğretimi: Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*. İstanbul: Engin.
- Keskin, F.. (2013). Yetişkinlik Döneminde Okuma. A. Okur (Ed.) *Yaşam Boyu Okuma Eğitimi*. (223-240). Ankara: Pegem Akademi.
- Koçak, K. (1993). Eğitim Programı. *Türkçe Öğretimi ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği 11. Toplantısı 25-26 Ağustos 1993. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Korkut, E., & Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi ve bilgisayar okuryazarlık öz-yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34).
- Kurbanoglu, S., & Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- Kurbanoglu, S. S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: Kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 723-747.
- Kurudayıoğlu, A. G. M. (2003). Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 287.
- Kuş, Z. (2013). Politik Okuryazarlık ve Aktif Danışmanlık. Gençtürk, E. & Karatekin, K. (Ed). *Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar*. Ankara: Pegem Akademi.
- MEB Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi. (2017). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=222>

Şeref, İ. (2015). Türkçeyi Yeni Öğrenen Yemenli Öğrencilerin Temel Seviyedeki Hikâye Kitaplarını Anlama Düzeyleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, ISSN: 2198 - 4999. 1491-1502.

Temizkan, M. (2009). *Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi*. Ankara: Nobel.

Yıldız, C. (2010). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Pegem Akademi.